

Standarta Eiroparometrs 82

**SABIEDRISKĀ DOMA EIROPAS SAVIENĪBĀ
2014. gada rudens**

**NACIONĀLAIS
ZIŅOJUMS**

LATVIJA

Pētījumu pasūtījis un tā tapšanu koordinējis Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāts.

Šis ziņojums tapis Eiropas Komisijas pārstāvniecībai Latvijā.

Šis dokuments nepauž Eiropas Komisijas viedokli.
Tā interpretācija un viedokļi ir vienīgi autoru ziņā.

Standarta Eiroparometrs 82 / 2014. gada rudens – TNS Opinion & Social

Saturs

Ievads.....	2
1. Esošās situācijas vērtējums Eiropas Savienībā un Latvijā.....	3
1.1. Iedzīvotāju kopējais noskaņojums.....	3
1.2. Svarīgākās problēmas valstī un personīgi.....	5
1.3. Iedzīvotāju informētība par Eiropas Savienību un tās institūcijām	6
1.4. Uzticēšanās nacionālajām un Eiropas Savienības institūcijām.....	6
2. Eiropas Savienības un to institūciju loma turpmākajā attīstībā	8
2.1. Eiropas Savienības kopējais vērtējums	8
2.2. Eiropas Savienības loma svarīgāko jautājumu risināšanā.....	11
2.3. Eiropas Savienības nākotnes prioritātes	12
KOPSAVILKUMS.....	13

Ievads

Eiobarometra 82 aptauja Latvijā notika no 2014. gada 8. līdz 17. novembrim, un tās laikā tika aptaujāti 1003 Latvijas pilsoņi, kas vecāki par 15 gadiem. Aptauju veica tirgus un sociālo pētījumu kompānija „TNS Latvia”. „Eiobarometrs 82” ir divdesmit otrā „Eurobarometer Standard” aptauja, kopš Latvija ir kļuvusi par Eiropas Savienības (ES) dalībvalsti. „Eurobarometer Standard” pētījums tiek veikts divas reizes gadā, un šīs aptaujas ietvaros tiek sekots līdzi pilsoņu viedoklim par dažādiem ES un tās dalībvalstīs aktuāliem jautājumiem.

2014. gada sākumu Latvijā iezīmēja eiro ieviešana - 2014. gada 1. janvārī Latvija pievienojās eirozonai. 2014. gada vasarā, beidzoties paralēlās cenu atspoguļošanas periodam, Latvijas Bankas prezidents Ilmārs Rimšēvičs eiro ieviešanas procesu Latvijā raksturojis kā gludi un raiti noritējušu. Latvijas iedzīvotāju salīdzinoši skeptiskā attieksme pret eiro gada griezumā ir samazinājusies - 2014. gada oktobrī jau vairāk nekā puse Latvijas pilsoņu atzina, ka ir labi, ka pastāv iespēja norēķināties ar eiro.

Viens no politiskās jomas svarīgākajiem notikumiem 2014. gadā bija kārtējās Eiropas Parlamenta vēlēšanas, kuras notika 24. maijā un kurās Latvijas pārstāvībai Eiropas Parlamentā bija jāievēl astoņi deputāti. Vēlēšanās piedalījās 30,24 % balsstiesīgo. Visvairāk deputātu vietas Eiropas Parlamentā ieguva partija „Vienotība” (4), un pa vienai vietai EP ieguva sociāldemokrātiskā partija „Saskaņa”, Zaļo un Zemnieku savienība, „Latvijas Krievu savienība” un Nacionālā apvienība „Visu Latvijai!”-“Tēvzemei un Brīvībai/LNNK”.

Tāpat svarīgs politiskās jomas notikums bija arī 4. oktobrī notikušās 12. Saeimas vēlēšanas, kurās piedalījās 58,85 % balsstiesīgo pilsoņu. Visvairāk deputātu vietas Saeimā ieguva sociāldemokrātiskā partija „Saskaņa”, tāpat šajā Saeimā ir pārstāvēta partija „Vienotība”, Zaļo un Zemnieku savienība, Nacionālā apvienība „Visu Latvijai!”-“Tēvzemei un Brīvībai/LNNK”, Latvijas Reģionu Apvienība un No sirds Latvijai. Jāatzīmē, ka 12. Saeimas vēlēšanās pilsoņi aktīvi izmantojuši iespēju sev tīkamiem kandidātiem likt plusiņus, bet netīkamos izsvītrot, tādējādi mainot kandidātu vietu partiju vēlēšanu sarakstos.

Augustā sabiebrības uzmanību piesaistīja ar bankas „Citadele” pārdošanu saistītie jautājumi un diskusijas publiskajā telpā.

Gada nogalē bijušā Ministru prezidenta Valda Dombrovskā kļūšana par EK priekšsēdētāja vietnieku eiro un sociālā dialoga jautājumos, kā arī gatavošanās 2015. gada Latvijas prezidentūrai ES Padomē iedzīvotājos ir veicinājusi pārliecību, ka Latvijai ir nozīmīga loma Eiropas Savienības politikas veidošanas procesā.

Latvijas ekonomikā 2014. gadā bija vērojama IKP, mazumtirdzniecības apgrozījuma un citu makroekonomikas rādītāju uzlabošanās.

Krievijas - Ukrainas konflikts ir aktualizējis jautājumus par Latvijas politisko un drošības situāciju, bet Krievijas noteiktais embargo pārtikas preču importam no Eiropas Savienības negatīvi ietekmējis Latvijas pārtikas ražotājus. Tomēr jāatzīmē, ka pieaudzis iedzīvotāju atbalsts vietējiem ražotājiem.

Kā nozīmīgākais notikums kultūras jomā jāatzīmē Rīgas kā Eiropas kultūras galvaspilsētas tituls un dažādie Rīga 2014 ietvaros rīkto kultūras pasākumi. Tāpat pozitīvi vērtējami Latvijas sportistu sasniegumi - tikai izcīnītas vairākas medaļas Ziemas Olimpiskajās spēlēs Sočos, kā arī saņemtas godalgas citās sacensībās.

1. Esošās situācijas vērtējums Eiropas Savienībā un Latvijā

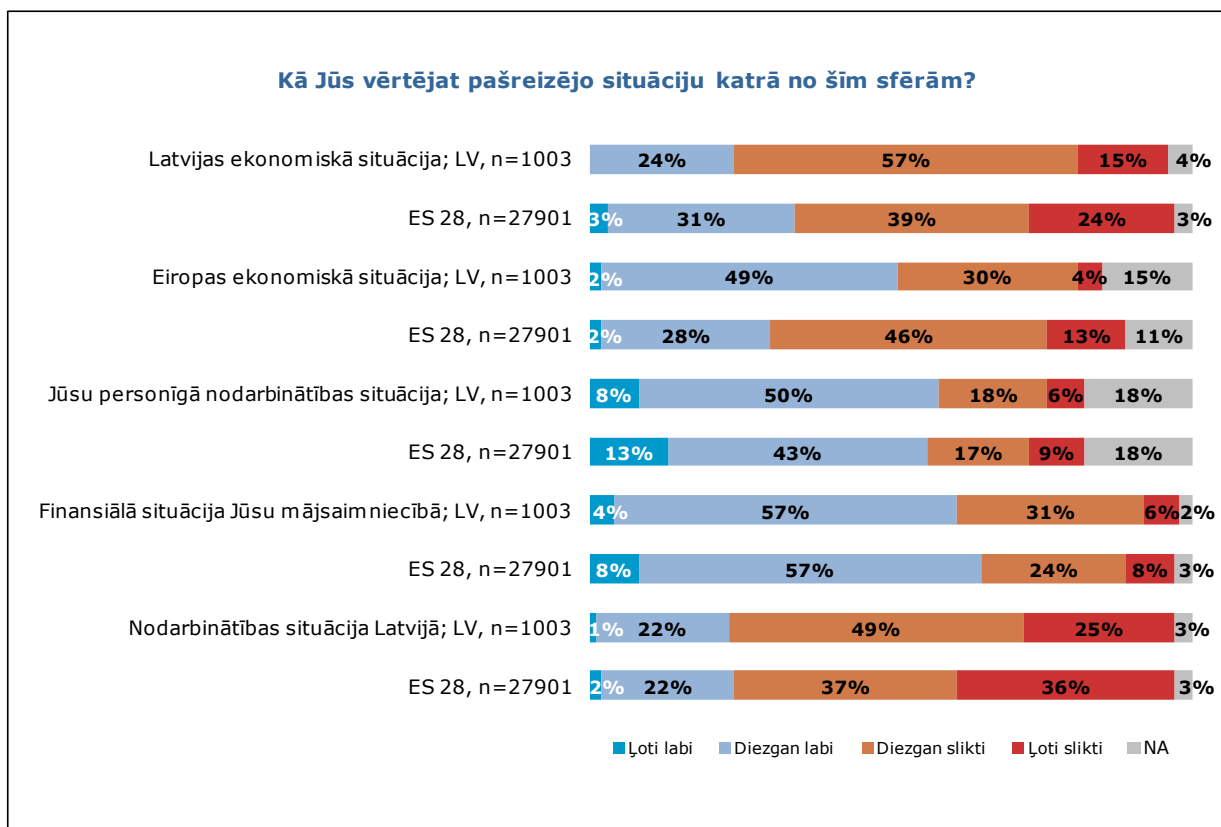
1.1. Iedzīvotāju kopējais noskaņojums

Latvijas pilsoņu apmierinātība ar dzīvi kopš 2014. gada pavasara ir pieaugusi, un kopumā trīs ceturtdaļas (74%) Latvijas pilsoņu atzīst, ka ir apmierināti ar savu dzīvi. Lai gan šāds apmierinātības līmenis kopumā ir zemāks nekā vidēji Eiropas Savienībā (79%), Latvijas pilsoņu apmierinātības ar dzīvi rādītājam ir vērojama tendence pieaugt (par 4 PP, no 70% uz 74%).

Samazinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri nav apmierināti ar savu dzīvi (par 4 PP, no 30% uz 26%); no tiem tikai 4% atzīst, ka pilnībā nav apmierināti ar savu dzīvi. Salīdzinoši arī Lietuvā pilsoņu apmierinātība ar savu dzīvi kopš 2014. gada pavasara ir nedaudz samazinājusies (par 3 PP, no 72% uz 69%), bet Igaunijas pilsoņu apmierinātība saglabājas nemainīgi augsta (77%).

Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu kopējais noskaņojums kopš 2014. gada sākuma ir saglabājis nemainīgi optimistisku – kopumā ar savu dzīvi ir apmierināti 79% eiropiešu, un tikai piektā daļa (21%) Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu atzīst, ka ar savu dzīvi nav apmierināti.

Salīdzinoši ar dzīvi visapmierinātākie ir Dānijas (97%), Nīderlandes (96%) un Zviedrijas (96%) pilsoņi. Savukārt salīdzinoši zemākā apmierinātība ar dzīvi ir Grieķijā (59%), Bulgārijā (53%) un Kiprā (53%).

Analizējot pašreizējo situāciju, gan Latvijā (par 4PP, no 30% uz 34%), gan citur Eiropas Savienībā (par 3PP, no 56% uz 59%) kopš 2014. gada pavasara palielinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri snieguši negatīvu Eiropas ekonomiskās situācijas novērtējumu.

Savukārt Latvijas pilsoņu vidū vērojams neliels optimisms saistībā ar pašreizējo Latvijas ekonomikas situāciju – pieaudzis to pilsoņu skaits, kuri Latvijas ekonomikas situāciju vērtē kā labu (par 3PP, no 21% uz 24%). Tāpat šajā laika posmā ievērojami pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri situāciju Latvijas darba tirgū vērtē pozitīvi (par 6PP, no 17% uz 23%).

Arī saistībā ar savu personīgo nodarbinātību un finansiālo situāciju savā mājāsaimniecībā Latvijas pilsoņi uzrāda optimistiskas tendences – kopš 2014.gada pavasara nedaudz palielinājies gan to pilsoņu skaits, kuri savu personīgo nodarbinātības situāciju novērtē pozitīvi (par 2PP, no 56% uz 58%), gan to, kuri savu finansiālo situāciju mājāsaimniecībā novērtē pozitīvi (par 3PP, no 58% uz 61%).

Palielinājies arī to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka kopumā turpmākie divpadsmit mēneši būs labāki (par 4PP, no 33% uz 37%). Attiecīgi samazinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām dzīve nākamajos divpadsmit mēnešos paliks tāda pati kā līdz šim (par 4PP, no 59% uz 55%).

Līdzīgas tendences atklājas arī Igaunijas pilsoņu viedoklī, kopumā biežāk prognozējot, ka nākamie divpadsmit mēneši būs labāki (par 2PP, no 34% līdz 36%), un retāk norādot, ka būtiskas izmaiņas turpmākā gada laikā nav gaidāmas (par 3PP, no 55% uz 52%). Turpretī Lietuvas pilsoņu vidū pieaudzis skeptiķu īpatsvars – samazinājies gan to pilsoņu skaits, kas paredz uzlabošanos turpmāko divpadsmit mēnešu laikā (par 2PP, no 30% uz 28%), gan to, kuri paredz situācijas stabilitāti (par 3PP, no 54% uz 51%); savukārt palielinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka situācija turpmākā gada laikā pasliktināsies (par 4PP, no 13% līdz 17%).

Kopumā kopš 2014.gada pavasara salīdzinoši optimistiskākas ir kļuvušas Latvijas pilsoņu prognozes par mājāsaimniecības finansiālās situācijas uzlabošanos (par 3PP, no 27% uz 30%).

Arī kopējais Latvijas pilsoņu novērtējums par nodarbinātības situācijas izmaiņām ir uzlabojies – pieaudzis to pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka nodarbinātības situācija Latvijā turpmāko divpadsmit mēnešu laikā uzlabosies (par 4PP, no 21% uz 25%), un nedaudz samazinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri prognozē nodarbinātības situācijas pasliktināšanos valstī (par 3PP, no 14% un 11%). Citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu starpā vērojamas pretējas tendences – samazinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka viņu valstī nodarbinātības situācija uzlabosies (par 3PP, no 24% uz 21%) un palielinājies skeptisko pilsoņu īpatsvars, kuri paredz, ka turpmāko divpadsmit mēnešu laikā nodarbinātības situācija viņu valstī pasliktināsies (par 4PP, no 26% uz 30%).

Savukārt saistībā ar personīgo darba situācijas novērtējumu ir vērojama salīdzinoša stabilitāte - lielākā daļa Latvijas pilsoņu uzskata, nākamajos divpadsmit mēnešos viņus nesagaida izmaiņas darba situācijā (samazinājums par 2PP, no 60% uz 58%). Tajā pašā laikā **ceturtdaļa (26%) Latvijas pilsoņu turpmākā gada laikā sagaida uzlabošanos personīgajā darba situācijā, un šāds rādītājs ir augstāks nekā Eiropas Savienībā vidēji** – tikai 20% Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu sagaida uzlabošanos personīgajā darba situācijā.

Saistībā ar Latvijas ekonomisko situāciju nedaudz pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka ekonomiskā situācija valstī turpmāko divpadsmit mēnešu laikā pasliktināsies (par 2PP, no 14% līdz 16%), savukārt nedaudz samazinājies to pilsoņu skaits, kuri prognozē Latvijas ekonomiskās situācijas stabilitāti (par 2PP, no 57% līdz 55%). Eiropas dalībvalstīs kopumā ievērojami ir pieaudzis to pilsoņu skaits, kuri paredz ekonomiskās situācijas pasliktināšanos viņu valstī (par 5PP, no 23% uz 28%).

Kopumā visu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu gaidām saistībā ar nākamajiem divpadsmit mēnešiem ir tendence pasliktināties – kopš 2014. gada pavasara **samazinājies to pilsoņu skaits, kuri prognozē Eiropas Savienības ekonomiskās situācijas uzlabošanos** (par 4PP, no 24% uz 20%) un **palielinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka ES ekonomiskā situācija pasliktināsies** (par 6PP, no 18% uz 24%).

Latvijas pilsoņi ir salīdzinoši optimistiski noskaņoti par valsts attīstības virzienu: trešā daļa Latvijas pilsoņu uzskata, ka valstī lietas virzās pareizā virzienā (īpatsvars pieaudzis par 4PP, no 29% uz 33%), un **ievērojami samazinājies to Latvijas pilsoņu skaits, kuri uzskata, ka lietas valstī nevirzās pareizā virzienā** (par 9PP, no 39% no 30%). Citu ES dalībvalstu pilsoņi, salīdzinot ar 2014.gada pavasari, biežāk norāda, ka viņu valstī lietas nevirzās pareizā virzienā (par 2PP, no 47% uz 49%).

Analizējot lietu virzību Eiropas Savienībā, redzams, ka Latvijas pilsoņi ievērojami biežāk nekā pilsoņi vidēji Eiropas Savienībā ir pārliecināti par to, ka Eiropas Savienībā lietas virzās pareizā virzienā: par to ir pārliecināti 38% Latvijas pilsoņu, kamēr kopumā tikai ceturtdaļa (25%) eiropiešu ir pārliecināti par Eiropas Savienības lietu virzību pareizajā virzienā.

Absolūtais vairākums (91%) Latvijas pilsoņu atklāj, ka izjūt spēcīgu piederību savai pilsētai/ciēmam. Gan Lietuvas, gan Igaunijas pilsoņi piederību pilsētai/ciēmam izjūt salīdzinoši retāk (Lietuva 87%; Igaunija 78%). Eiropas dalībvalstu vidū pilsoņu piederība savai pilsētai/ciēmam ir nedaudz paaugstinājusies (par 2PP, no 87% uz 89%).

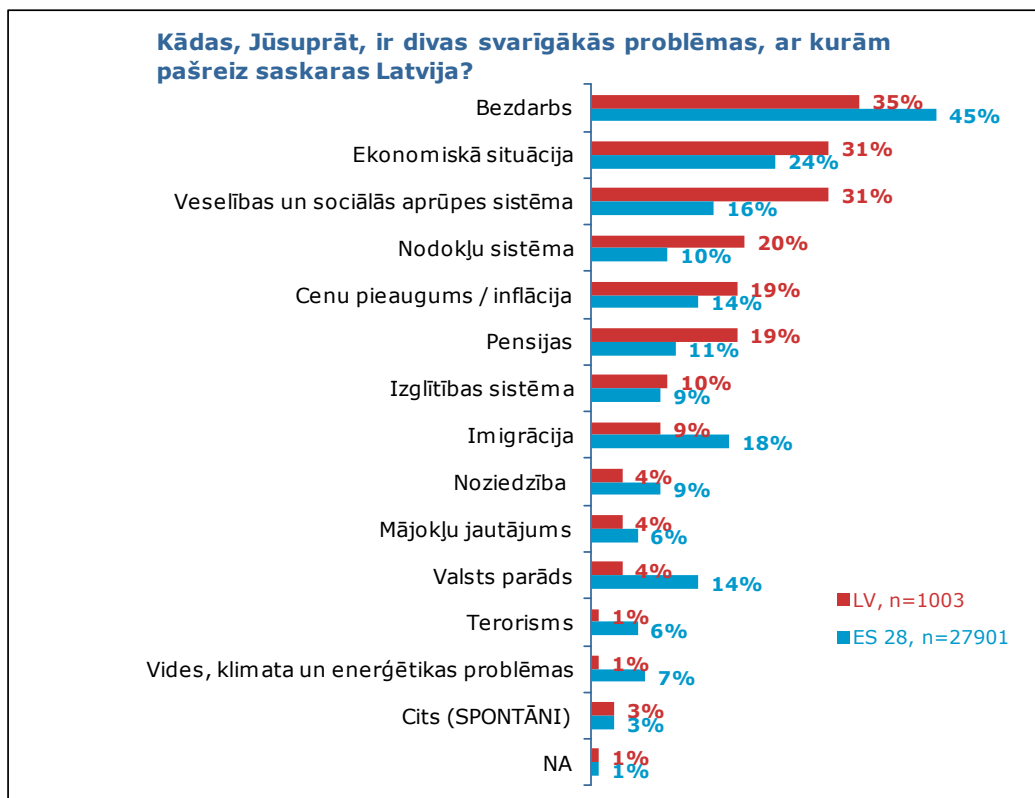
Arī piederību savai valstij Latvijas pilsoņi izjūt ļoti spēcīgi (91%), un šajā jautājumā līdzīgs vērtējums ir arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuri piederību savai valstij novērtē kā ļoti augstu (91%).

Kopumā Latvijas pilsoņu piederības izjūta Eiropas Savienībai kopš 2014.gada pavasara ir ievērojami augusi (par 6PP, no 57% uz 63%). Salīdzinoši arī Igaunijas un Lietuvas pilsoņu piederības līmenis Eiropas Savienībai pusgada laikā ir audzis, tomēr kopumā tas ir zemāks - Igaunijā 50% (pieaugums par 4PP, no 46% uz 50%) un Lietuvā 46% (pieaugums par 3PP, no 39% uz 42%). Arī Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu piederības novērtējums Eiropas Savienībai, salīdzinot ar Latvijas pilsoņu vērtējumu, ir zemāks - 45% ES pilsoņu atzīst, ka jūtas piederīgi Eiropas Savienībai.

1.2. Svarīgākās problēmas valstī un personīgi

Kā svarīgākās problēmas valstī gan visu Eiropas Savienības dalībvalstu, gan Latvijas iedzīvotāju ieskatā saglabājas bezdarbs un ekonomiskā situācija. Bezdarbu kā svarīgāko problēmu valstī ir minējuši trešā daļa (35%) Latvijas pilsoņu un gandrīz puse (45%) Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu. Pašreizējo ekonomisko situāciju kā valstij svarīgu problēmu minējuši 31% Latvijas pilsoņu un 24% Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi.

Latvijā vēl kā salīdzinoši svarīgas problēmas minētas veselības un sociālās aprūpes sistēma (31%), nodokļu sistēma (20%) un pensijas (19%). Salīdzinoši ar 2014. gada pavasari ievērojami biežāk kā valsts problēma minēta veselības un sociālās aprūpes sistēma (pieaugums par 6PP, no 25% uz 31%), pensijas (par 2PP, no 17% uz 19%), izglītības sistēma (par 3PP, no 7% uz 10%) un mājokļu jautājums (par 2PP, no 2% uz 4%). Salīdzinot ar 2014.gada pavasari, Latvijas pilsoņi kā ievērojami mazāk svarīgu problēmu atzīmē inflāciju (samazinājums par 8PP, no 27% uz 19%).

Savukārt Eiropā kā citas svarīgākās problēmas novērtētas arī imigrācija (pieaugums par 3PP, no 15% uz 18%), kā arī veselības un sociālās aprūpes sistēma (16%). Kopš 2014. gada pavasara palielinājusies arī to Eiropas dalībvalstu pilsoņu īpatsvars, kuri uzskata, ka terorisms ir nopietna problēma viņu valstī (pieaugums par 4PP, no 2% uz 6%).

Savukārt kā **svarīgākās problēmas**, ar ko Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem jāsaskaras personīgā līmenī, visbiežāk tiek minēts cenu pieaugums/inflācija (30%), bezdarbs (19%) un mājāsaimniecības finansiālā situācija (19%), kā arī veselības un sociālās aprūpes sistēma (16%). Tieši mājāsaimniecības finansiālā situācija, salīdzinot ar 2014.gada pavasari, Eiropas dalībvalstu pilsoņu skatījumā kļuvusi izteiktāka problēma (pieaugums par 3PP, no 16% uz 19%).

Latvijas pilsoņu vidū par svarīgākajām problēmām, ar kurām iedzīvotājiem jāsaskaras personīgā līmenī, tiek atzīts cenu pieaugums/inflācija (36%), veselības un sociālās aprūpes sistēma (28%), pensijas (18%), valsts ekonomiskā situācija (15%) un bezdarbs (15%).

Salīdzinot ar 2014.gada pavasari, Latvijas pilsoņi kā nozīmīgas problēmas, ar kurām nākas saskarties personīgā līmenī, atzīmē veselības un sociālās aprūpes sistēmu (pieaugums par 3PP, no 25% uz 28%) un mājokļu jautājumu (par 4PP, no 7% uz 11%). Skatoties pusgada griezumā, secināms, ka Latvijas pilsoņi salīdzinoši retāk saskaras ar tādām personīgā līmeņa problēmām kā: cenu pieaugums/inflācija (samazinājums par 7PP, no 43% uz 36%) un valsts ekonomiskā situācija (par 5PP, no 20% uz 15%).

Vairākums Latvijas pilsoņu piekrīt, ka Latvijai ir nepieciešamas reformas, lai sagatavotos nākotnes izaicinājumiem; pēdējā pusgada laikā atbalsts šādam apgalvojumam ir audzis (par 2PP, no 80% uz 82%). Caurmērā deviņi no desmit Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem piekrīt šādam apgalvojumam (87%).

Tāpat Latvijas pilsoņi piekrīt uzskatam, ka privātais sektors ir izdevīgākā pozīcijā, lai radītu jaunas darbavietas, nekā publiskais sektors (58% - piekrīt, 29% - nepiekrīt). Šim apgalvojumam piekrīt arī līdzīga daļa Lietuvas iedzīvotāju (59%). Tomēr citu Eiropas dalībvalstu pilsoņi salīdzinoši biežāk piekrīt uzskatam par privātā sektora izdevīgāku pozīciju jaunu darbavietu radīšanai (65% - piekrīt), tajā skaitā arī Igaunijas pilsoņi (64%).

1.3. Iedzīvotāju informētība par Eiropas Savienību un tās institūcijām

Absolūtais vairākums Latvijas pilsoņu atzīst, ka ir dzirdējuši par Eiropas Parlamentu (93%), Eiropas Komisiju (88%) un Eiropas Centrālo Banku (83%). Salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju, Latvijā ir nedaudz zemāka informētība par Eiropas Komisiju (attiecīgi – 90% un 92%) un Eiropas Centrālo Banku (attiecīgi 87% un 90%), tomēr Latvijas pilsoņu informētības līmenis ir atbilstošs visu Eiropas dalībvalstu informētības vidējam līmenim.

Salīdzinot ar 2014.gada pavasari, ir **pieaugusi Latvijas iedzīvotāju informētība par Eiropas jautājumiem (par 7PP, no 25% uz 32%), un šāds informētības rādītājs ir augstāks par vidējo ES dalībvalstu pilsoņu rādītāju (pieaugums par 3PP, no 23% uz 26%).** Straujš informētības pieaugums par dažādiem ES jautājumiem ir izskaidrojams ar 2014.gada maijā notikušajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Valda Dombrovska kļūšanu par Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieku eiro un sociālā dialoga jautājumos, kā arī ar Latviju kā ES Padomes prezidējošo valsti 2015.gada pirmajā pusē.

Kopumā audzis arī Latvijas pilsoņu personīgās informētības līmenis par Eiropas jautājumiem (par 8PP, no 33% uz 41%). Eiropā vidēji iedzīvotāju personīgā informētība par Eiropas jautājumiem ir zemāka (35%), tomēr gan Lietuvā, gan Igaunijā - augstāka (attiecīgi - 48% un 43%).

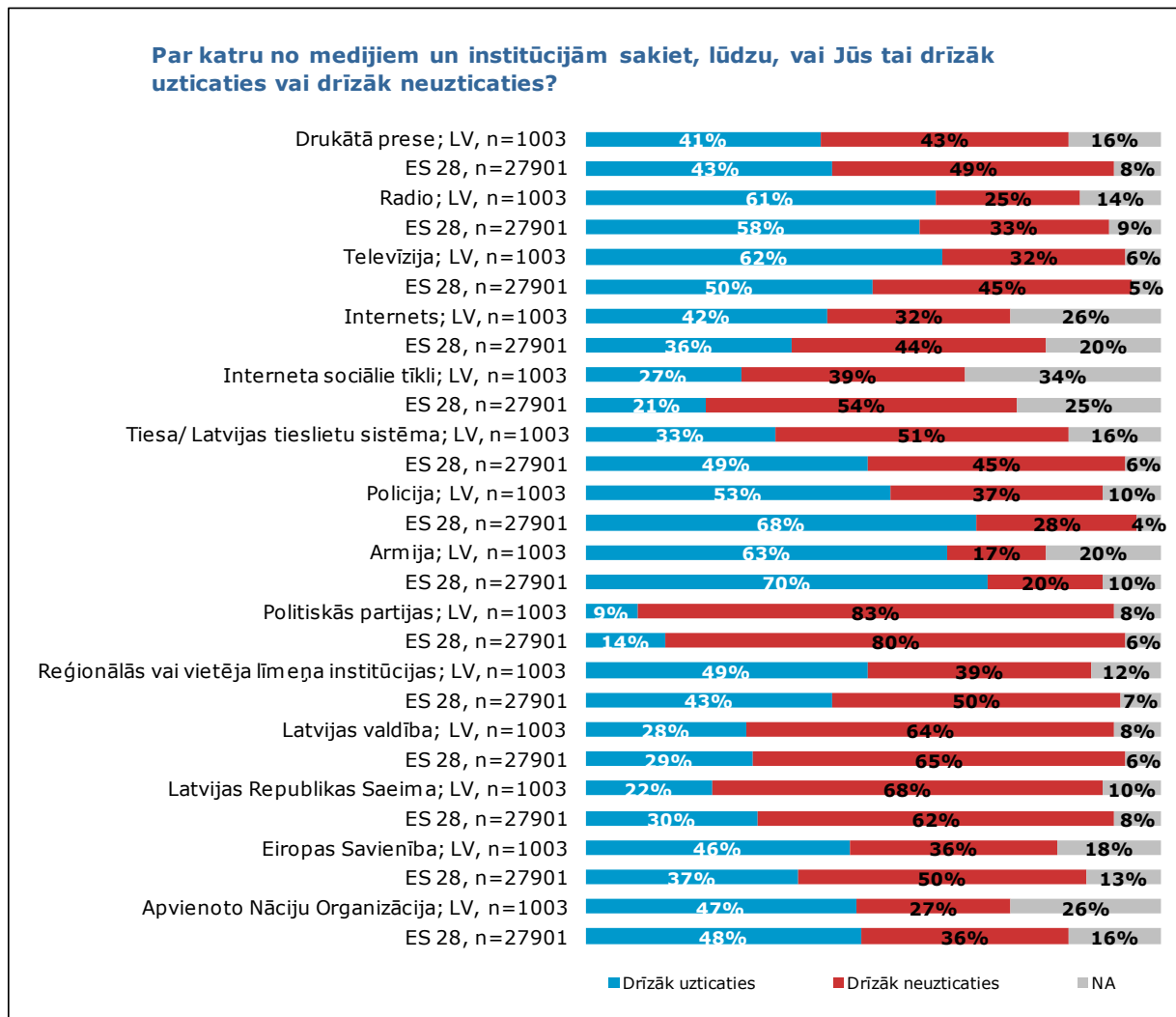
1.4. Uzticēšanās nacionālajām un Eiropas Savienības institūcijām

Kopumā kopš 2014.gada pavasara **nedaudz ir kritusies Latvijas pilsoņu uzticēšanās presei (par 5 PP, no 46% uz 41%) un internetam (par 4PP, no 46% uz 42%) kā masu informācijas līdzekļiem.** Lai gan nedaudz pieaugusi Latvijas pilsoņu uzticēšanās televīzijai (par 2PP, no 60% uz 62%), **kopumā tendences atklāj, ka ievērojami ir palielināties to pilsoņu īpatsvars, kuri nespēj viennozīmīgi izvērtēt savu uzticēšanos dažādiem masu medijiem:** gan saistībā ar presi (pieaugums par 7PP, no 9% uz 16%), gan radio (par 5 PP, no 9% uz 14%), gan internetu (par 6PP, no 20 uz 26%).

Salīdzinot ar 2014.gada pavasari, Latvijā **samazinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri norādījuši, ka drīzāk neuzticas valdībai (par 4PP, no 68% uz 64%), Saeimai (par 6PP, no 74% uz 68%), reģionālajām vai vietēja līmeņa institūcijām (par 3PP, no 42% uz 39%), politiskajām partijām (par 3PP, no 86% uz 83%). Savukārt pusgada laikā ievērojami augusi Latvijas pilsoņu uzticēšanās policijai (par 8PP, no 45% uz 53%).**

Tāpat jāatzīmē, ka ir pieaugusi Latvijas pilsoņu uzticēšanās Eiropas Savienībai (par 4PP, no 42% uz 46%), Apvienoto Nāciju Organizācijai (par 4PP, no 43% uz 47%).

Kopumā ES līmenī nedaudz ir palielinājusies pilsoņu uzticēšanās masu medijiem, īpaši radio (par 4PP, no 54% uz 58%); tomēr **pēdējā pusgada laikā ievērojami pieaugusi ES pilsoņu uzticēšanās Eiropas Savienībai** (par 6PP, no 31% uz 37%) un **Apvienoto Nāciju Organizācijai** (par 8PP, no 40% uz 48%).

Salīdzinot ar 2014.gada pavasari, augusi Eiropas Savienības pilsoņu uzticēšanās Eiropas institūcijām – Eiropas Parlamentam (par 5 PP, no 37% uz 42%), Eiropas Komisijai (par 6PP, no 32% uz 38%) un Eiropas Centrālajai bankai (par 3PP, no 31% uz 34%). Latvijas pilsoņu vidū uzticēšanās Eiropas institūcijām tradicionāli ir augstāka nekā Eiropā vidēji, un arī pēdējā pusgada laikā, salīdzinot ar vidējiem ES pilsoņu rādītājiem, vērojams lielāks uzticēšanās pieaugums šīm institūcijām – Eiropas Parlamentam (par 8PP, no 40% uz 48%), Eiropas Komisijai (par 7PP, no 38% uz 45%) un Eiropas Centrālajai bankai (par 6PP, no 37% uz 43%).

2. Eiropas Savienības un to institūciju loma turpmākajā attīstībā

2.1. Eiropas Savienības kopējais vērtējums

Nedaudz vairāk kā trešajai daļai Latvijas pilsoņu kopumā ir pozitīvs priekšstats par Eiropas Savienību, un šim rādītājam ir tendence pieaugt – kopš 2014. gada pavasara to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuriem ir pozitīvs priekšstats par Eiropas Savienību, ir salīdzinoši pieaudzis par 3 PP (no 34% līdz 37%).

Līdzīga tendence ir saskatāma arī visu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu vidū, pozitīvam priekšstatam par Eiropas Savienību pieaugot par 4 PP (no 35% uz 39%). Eiropas Savienības 28 dalībvalstu pilsoņu vidū ir novērojams neliels to pilsoņu īpatsvara samazinājums, kuriem kopumā ir negatīvs priekšstats par Eiropas Savienību (no 25% uz 22%).

Latvijas pilsoņu vērtējumā Eiropas Savienība galvenokārt nozīmē brīvas ceļošanas, mācību un darba iespējas jebkur Eiropas Savienībā (67%), un arī šogad šāda viedokļa īpatsvars Latvijas pilsoņu vidū turpina pieaugt – kopš 2013.gada rudens pieaugums ir 5 PP (no 62% uz 67%). Kā otra Latvijas pilsoņu biežāk norādītā lieta, kas saistās ar Eiropas Savienību, ir eiro, un laika posmā no 2014.gada pavasara šādu viedokli sniegušo Latvijas pilsoņu īpatsvars ir pieaudzis par 11 PP (no 25% uz 36%).

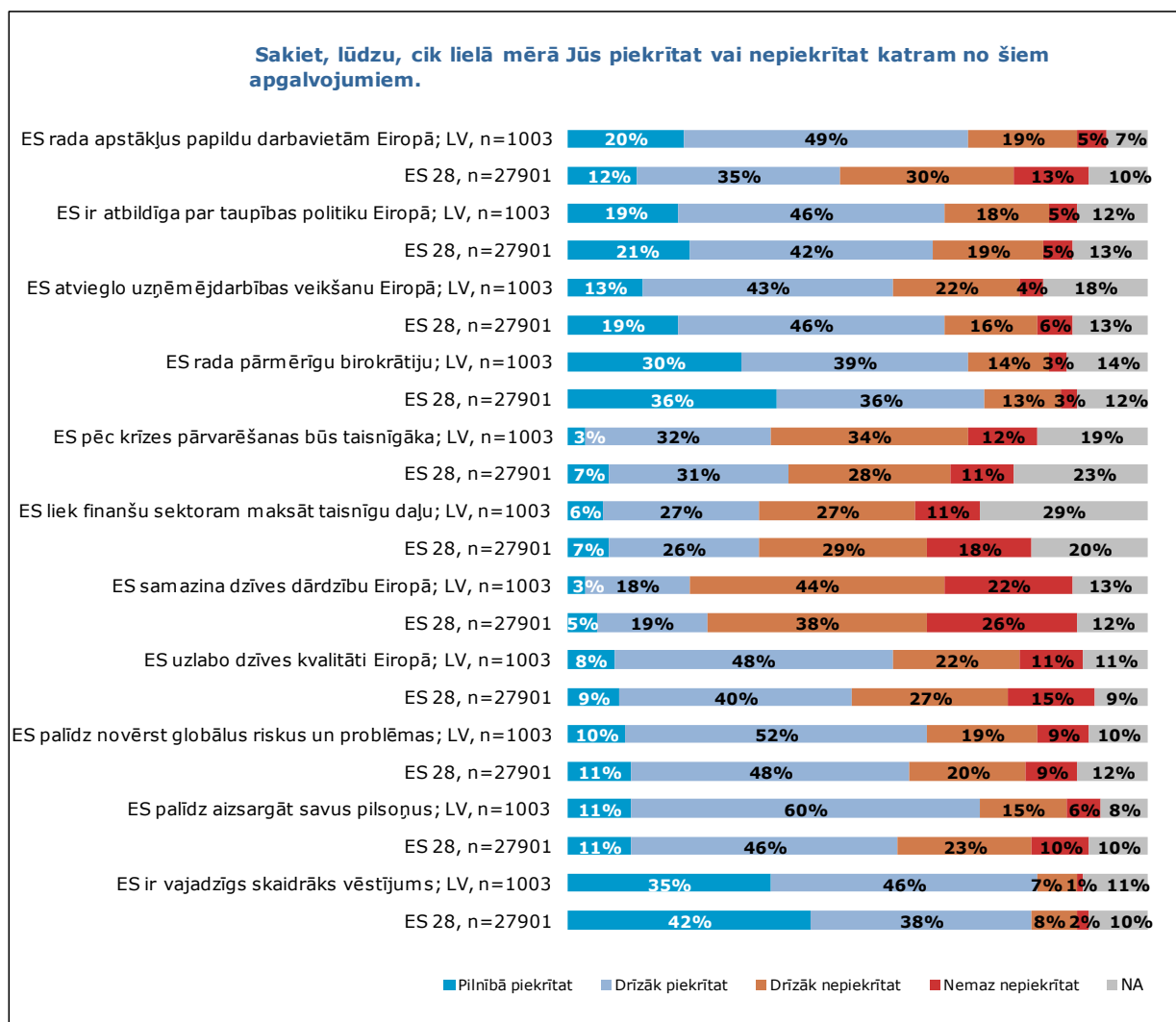
Jāatzīmē, ka pēdējā pusgada laikā būtiski ir pieaudzis arī to Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kuriem Eiropas Savienība saistās ar kultūru daudzveidību (par 11 PP, no 18% uz 29%), kā arī ir pieaudzis to pilsoņu īpatsvars, kuriem Eiropas Savienība saistās ar mieru (par 4 PP, no 18% uz 22%). Tāpat kopš 2014.gada pavasara ir palielinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuriem Eiropas Savienība nozīmē ekonomisko labklājību (pieaugums par 3 PP, no 12% uz 15%), demokrātiju (par 5 PP, no 10% uz 15%), stingrāku vārdu pasaulē (par 6 PP, no 9% uz 15%). Taču kopš 2014.gada pavasara ir pieaudzis arī to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuriem Eiropas Savienība nozīmē bezdarbu (pieaugums par 5 PP, no 9% uz 14%), mūsu kultūras identitātes zaudēšanu (par 6 PP, no 8% uz 14%) un nepietiekamu ārējo robežu kontroli (par 4 PP, no 4% uz 8%).

Arī visu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu vērtējumā Eiropas Savienība galvenokārt nozīmē brīvas ceļošanas, mācību un darba iespējas jebkur Eiropas Savienībā, un šādi domājošu eiropiešu īpatsvars kopš 2014.gada pavasara ir pieaudzis par 6 PP (no 44% uz 50%). Nākamās biežāk minētās lietas, kas saistās ar Eiropas Savienību, eiropiešu skatījumā ir eiro (pieaugums par 4 PP, no 35% uz 39%), miers (pieaugums par 4 PP, no 25% uz 29%), kultūru daudzveidība (ievērojams pieaugums par 6 PP, no 22% uz 28%), birokrācija (pieaugums par 2 PP, no 24% uz 26%), naudas izšķiešana (25%), stingrāks vārds pasaulē (būtisks pieaugums par 7 PP, no 18% uz 25%), demokrātija (pieaugums par 4 PP, no 18% uz 22%) un nepietiekama ārējo robežu kontrole (pieaugums par 4 PP, no 16% uz 20%). Pārējās lietas eiropieši kā Eiropas Savienību raksturojošas minējuši salīdzinoši retāk. Tomēr kopš 2014.gada pavasara par 4 PP ir pieaudzis arī to eiropiešu īpatsvars, kuriem Eiropas Savienība asociējas ar augstāku noziedzības līmeni (no 11% līdz 15%).

Lielākā daļa Latvijas pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka ES ir vajadzīgs skaidrāks vēstījums, un kopš 2014.gada pavasara ir pieaudzis šādu atbildi sniegušo pilsoņu īpatsvars (par 5 PP, no 76% uz 81%).

Salīdzinājumā ar 2014.gada pavasari ir būtiski palielinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām ES rada apstākļus papildu darbavietām Eiropā (par 7 PP, no 62% uz 69%), ir atbildīga par taupības politiku Eiropā (par 8 PP, no 57% uz 65%), palīdz novērst globālus riskus un problēmas (par 6 PP, no 56% uz 62%). Būtiski pieaudzis to pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām ES palīdz aizsargāt savus pilsoņus (par 8 PP, no 63% uz 71%). Salīdzinoši nedaudz ir palielinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām ES samazina dzīves dārdzību Eiropā (par 2 PP, no 19% uz 21%).

Nedaudz ir samazinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām ES atvieglo uzņēmējdarbības veikšanu Eiropā (par 2 PP, no 58% uz 56%).

Arī eiropieši salīdzinoši visbiežāk piekrituši apgalvojumam, ka ES ir vajadzīgs skaidrāks vēstījums (80%). Salīdzinoši liela daļa eiropiešu ir piekrituši apgalvojumam, ka ES rada pārmērīgu birokrātiju (72%) un ka ES palīdz aizsargāt savus pilsoņus (71%).

Līdzīgi kā Latvijā, arī ES 28 dalībvalstu pilsoņu vidū kopš 2014.gada pavasara ir pieaudzis to pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām ES rada apstākļus papildu darbavietām Eiropā (par 6 PP, no 41% uz 47%), tomēr ES 28 dalībvalstu pilsoņu vidū šādi domājošu pilsoņu ir salīdzinoši mazāk nekā Latvijā.

Kopš 2014.gada pavasara ir palielinājies to eiropiešu īpatsvars, pēc kuru domām ES samazina dzīves dārdzību Eiropā (par 4 PP, no 20% uz 24%), pieaudzis arī to eiropiešu īpatsvars, kas piekrīt apgalvojumam, ka ES uzlabo dzīves kvalitāti Eiropā (par 4 PP, no 45% uz 49%). Tāpat ir pieaudzis arī to eiropiešu īpatsvars, pēc kuru domām ES palīdz novērst globālus riskus un problēmas (par 4 PP, no 55% uz 59%) un pēc kuru domām ES palīdz aizsargāt savus pilsoņus (par 4 PP, no 53% uz 57%).

Lūgti novērtēt dažādus Eiropas Savienības politikas un darbības aspektus, **lielākā daļa Latvijas pilsoņu ir par kopīgu aizsardzības un drošības politiku visām Eiropas Savienības dalībvalstīm (pieaugums par 4 PP, no 81% uz 85%) un kopīgu ES dalībvalstu enerģētikas politiku (75%).** Trešais aspekts, kuram piekrīt lielākā daļa Latvijas pilsoņu, ir **Eiropas Ekonomikas un monetārā savienība ar vienoto valūtu eiro (74%).** Būtiski, ka kopš 2013.gada rudens ir būtiski pieaudzis šādi domājošu pilsoņu īpatsvars – par 21 PP, no 53% uz 74%. Interesanti, ka ne-eirozonas valstis salīdzinoši retāk ir par Eiropas Ekonomikas un monetāro savienību ar vienoto valūtu eiro: par šo aspektu ir 35% ne-eirozonas un 67% eirozonas pilsoņu.

Salīdzinoši lielākā daļa Latvijas pilsoņu atbalsta kopīgu ārpolitiku visām 28 Eiropas Savienības dalībvalstīm (72%), kopīgu Eiropas migrācijas politiku (68%) un brīvās tirdzniecības un investīciju līgumu starp ES un ASV (66%). Savukārt puse (51%) Latvijas pilsoņu atbalsta tālāku Eiropas Savienības paplašināšanos, nākamajos gados iekļaujot arī citas valstis.

Lielākā daļa Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu ir par tādiem Eiropas Savienības politikas un darbības aspektiem kā kopīga aizsardzības un drošības politika visām Eiropas Savienības dalībvalstīm (pieaugums par 4 PP, no 72% uz 76%), kopīga ES dalībvalstu enerģētikas politika (73%), kā arī kopīgu Eiropas migrācijas politika (71%). Tāpat vairāk nekā puse eiropiešu atbalsta kopīgu ārpolitiku visām 28 Eiropas Savienības dalībvalstīm (pieaugums par 4 PP, no 62% uz 66%), brīvās tirdzniecības un investīciju līgumu starp ES un ASV (58%) un Eiropas Ekonomikas un monetāro savienību ar vienoto valūtu eiro (56%).

Līdzīgi kā 2013.gada rudenī, tikai mazliet vairāk nekā trešā daļa (39%) eiropiešu atbalsta tālāku Eiropas Savienības paplašināšanos, nākamajos gados iekļaujot arī citas valstis.

Jautāti par pozitīvāko, ko devusi Eiropas Savienība, Latvijas iedzīvotāji pirmkārt akcentē brīvu cilvēku, preču un pakalpojumu kustību Eiropas Savienības teritorijā (39%). Tomēr jāatzīmē, ka šādu atbildi sniegušo pilsoņu īpatsvars kopš 2014.gada pavasara ir samazinājies par 5 PP, no 44% uz 39%. **Ievērojami palielinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, ka kā pirmo pozitīvāko lietu min mieru Eiropas Savienības dalībvalstu starpā (par 7 PP, no 19% uz 26%).** Tāpat salīdzinoši biežāk kā pirmo pozitīvo lietu, ko devusi Eiropas Savienība, Latvijas pilsoņi minējuši studentu apmaiņas programmas, piemēram, ERASMUS (9%) un eiro (8%).

Pārējās lietas Latvijas iedzīvotāji kā pozitīvāko Eiropas Savienības devumu, minējuši retāk – sociālās labklājības (veselības aprūpe, izglītība, pensijas) līmenis ES (5%), ES ekonomiskais spēks (3%), ES politiskā un diplomātiskā ietekme uz pārējo pasauli (3%), kopējā lauksaimniecības politika (2%).

Jautāti par pozitīvāko, ko devusi Eiropas Savienība, eiropieši pirmkārt akcentē mieru Eiropas Savienības dalībvalstu starpā (34%), brīvu cilvēku, preču un pakalpojumu kustību Eiropas Savienības teritorijā (26%), kā arī kopējo valūtu – eiro (8%).

Citas pozitīvās lietas, ko devusi Eiropas Savienība, minētas salīdzinoši retāk – studentu apmaiņas programmas, piemēram, ERASMUS (6%), ES ekonomikas spēks (6%), ES politiskā un diplomātiskā ietekme uz pārējo pasauli (5%), sociālās labklājības (veselības aprūpe, izglītība, pensijas) līmenis ES (5%), kopējā lauksaimniecības politika (2%).

Latvijas pilsoņi kā vērtības, kuras vislabāk raksturo Eiropas Savienību, visbiežāk minējuši cilvēktiesības (39%), mieru (32%) un personas brīvību (31%). Vēl salīdzinoši bieži kā ES raksturojošas vērtības Latvijas pilsoņi norādījuši **demokrātiju (22%) un cieņu pret citām kultūrām (20%).**

Citas vērtības, kas raksturo Eiropas Savienību, minētas salīdzinoši retāk – cieņa pret cilvēka dzīvību (14%), likuma vara (12%), solidaritāte, atbalsts citiem (12%), vienlīdzība (8%), iecietība (8%), pašapliecināšanās (6%), reliģija (4%).

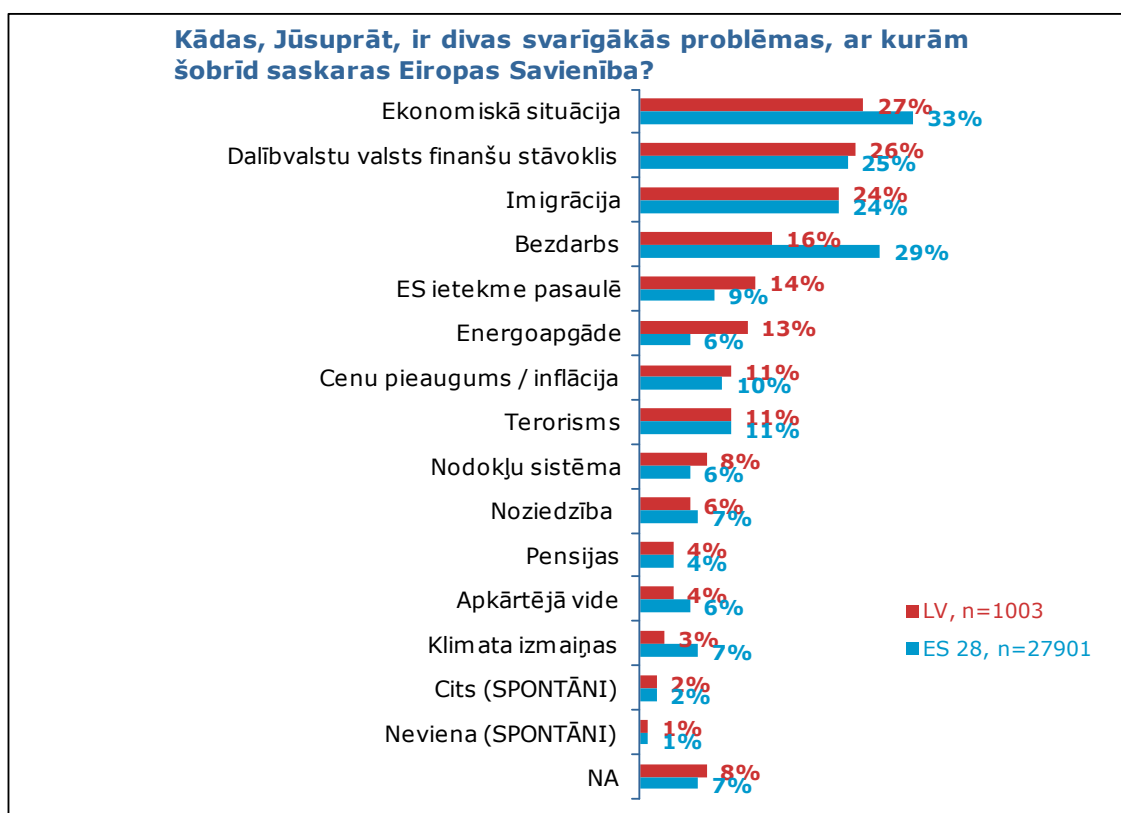
Savukārt visu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi kā vērtības, kuras vislabāk raksturo Eiropas Savienību, visbiežāk minējuši mieru (40%), cilvēktiesības (36%) un demokrātiju (31%).

Citas kā Eiropas Savienību raksturojošas vērtības eiropieši minējuši salīdzinoši retāk – likuma vara (18%), personas brīvība (17%), cieņa pret cilvēka dzīvību (17%), solidaritāte, atbalsts citiem (15%), cieņa pret citām kultūrām (14%), vienlīdzība (13%), iecietība (11%), pašapliecināšanās (4%), reliģija (3%).

2.2. Eiropas Savienības loma svarīgāko jautājumu risināšanā

Salīdzinot ar 2013.gada rudenī, arī 2014.gadā **Latvijas pilsoņu skatījumā galvenās Eiropas Savienības problēmas ir ekonomiskā situācija (27%) un Eiropas Savienības dalībvalstu finanšu stāvoklis (26%)**. Tomēr jāatzīmē, ka kopš 2013.gada rudens ir būtiski samazināties šādu atbilžu īpatsvars: ekonomiskās situācijas minēšanas biežums krities par 15 PP, no 42% uz 27%; retāk minēts arī dalībvalstu finanšu stāvoklis (kritums par 6 PP, no 32% uz 26%). **Kā trešo svarīgāko problēmu, ar kuru šobrīd saskaras Eiropas Savienība, Latvijas pilsoņi norādījuši imigrāciju** (kāpums par 4 PP, no 20% uz 24%). Gada laikā arī ievērojami **samazināties to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri kā svarīgāko Eiropas Savienības problēmu minējuši bezdarbu** (kritums par 6 PP, no 22% uz 16%).

Citas problēmas kā vissvarīgākās, ar kurām šobrīd saskaras ES, Latvijas pilsoņi minējuši salīdzinoši retāk – ES ietekme pasaulē (14%), energoapgāde (13%), cenu pieaugums/ inflācija (11%), terorisms (11%), nodokļu sistēma (8%), noziedzība (6%). Pārējās problēmas kā svarīgākās minētas salīdzinoši vēl retāk.

Visu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu skatījumā kopumā kā galvenās problēmas, ar kurām šobrīd saskaras Eiropas Savienība, minētas: ekonomiskā situācija (33%), bezdarbs (29%), dalībvalstu valsts finanšu stāvoklis (25%) un imigrācija (24%). Savukārt desmitā daļa eiropiešu kā svarīgākas problēmas minējuši terorismu (11%), cenu pieaugumu/ inflāciju (10%) un ES ietekmi pasaulē (9%). Citas problēmas kā svarīgas minējusi mazāk nekā desmitā daļa eiropiešu.

Būtiski, ka kopš 2014.gada pavasara eiropiešu vidū ir salīdzinoši samazinājusies ekonomiskās situācijas kā problēmas norādīšana (kritums par 6 PP, no 39% uz 33%), tāpat samazinājusies bezdarba kā problēmas minēšana (par 5 PP, no 34% uz 29%), savukārt ir pieaudzis terorisma (par 5 PP, no 6% uz 11%) un imigrācijas (par 3 PP, no 21% uz 24%) kā svarīgāko Eiropas Savienības problēmu vērtējums.

Vairāk nekā puse (53%) Latvijas pilsoņu un 46% eiropiešu uzskata, ka Eiropas Savienība iet pareizā virzienā, lai pārvarētu krīzi un stātos pretī jauniem pasaules izaicinājumiem.

Tāpat lielākā daļa gan Latvijas (68%), gan Eiropas Savienības dalībvalstu (60%) pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka Eiropas Savienībai ir pietiekami liela vara un pietiekami daudz instrumentu, lai aizstāvētu Eiropas intereses globālajā ekonomikā.

Jautāti par efektīvākajiem pasākumiem, lai cīnītos ar ekonomikas un finanšu krīzi, arī šogad Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi norādījuši, ka sagaida lielāku Eiropas Savienības iesaistīšanos un uzraudzību, vienlaikus ļaujot katrai valstij saglabāt tās neatkarību iekšējo ekonomikas un finanšu jautājumu plānošanā un risināšanā.

Gan Eiropas Savienības pilsoņi kopumā, gan arī Latvijas pilsoņi visbiežāk kā visefektīvāko pasākumu, lai cīnītos ar ekonomisko un finanšu krīzi, minējuši Centralizētu banku sistēmas uzraudzību ES līmenī (t.i., Banku savienība) (67% Latvijas un 65% ES28 dalībvalstu pilsoņi). Kā citus pasākumus, lai cīnītos ar ekonomisko un finanšu krīzi, Latvijas un ES28 dalībvalstu pilsoņi minējuši nozīmīgāku lomu Eiropas Savienībai, regulējot finanšu pakalpojumus (55% Latvijas un 64% ES28 dalībvalstu pilsoņi), naudas sodus ES dalībvalstu valdībām, kas pārāk daudz tērē vai aizņemas (54% Latvijas un 58% ES28 dalībvalstu pilsoņi).

No piedāvātajiem pasākumiem salīdzinoši visretāk Latvijas pilsoņi un eiropieši kā efektīvu norādījuši ES dalībvalstu valdību budžetu iepriekšēju iesniegšanu apspriešanai (47% Latvijas un 53% ES 28 dalībvalstu pilsoņi).

2.3. Eiropas Savienības nākotnes prioritātes

Līdzīgi kā 2014.gada pavasarī, arī Eurobarometra 2014.gada rudens pētījuma rezultāti liecina, ka kopumā lielākā daļa (65%) Latvijas pilsoņu par Eiropas Savienības nākotni ir noskaņoti optimistiski: 7% pilsoņu ir noskaņoti ļoti optimistiski, un vairāk nekā puse (58%) – diezgan optimistiski. Jāatzīmē, ka par Eiropas Savienības nākotni kopumā optimistiski noskaņoto Latvijas pilsoņu īpatsvaram ir tendence pieaugt – salīdzinājumā ar 2013.gada rudens pētījuma rezultātiem šādi noskaņotu Latvijas pilsoņu īpatsvars ir palielinājies par 6 PP (no 59% uz 65%).

Savukārt trešā daļa (31%) Latvijas pilsoņu par Eiropas Savienības nākotni ir samērā pesimistiski: 27% ir drīzāk pesimistiski un 4% - ļoti pesimistiski noskaņoti par Eiropas Savienības nākotni.

Tāpat arī vairāk nekā puse (56%) Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu ir kopumā optimistiski par Eiropas Savienības nākotni: 6% ir ļoti optimistiski un 50% - diezgan optimistiski.

Tikmēr 37% eiropiešu ir pesimistiski noskaņoti par Eiropas Savienības nākotni: 30% eiropiešu ir drīzāk pesimistiski un 7% - ļoti pesimistiski.

Jāatzīmē, ka par Eiropas Savienības nākotni salīdzinoši optimistiskāki ir Īrijas (78%), Maltas (75%), Polijas (74%), Rumānijas (74%), Lietuvas (73%) un Dānijas (73%) pilsoņi.

Savukārt salīdzinoši pesimistiskāki par Eiropas Savienības nākotni ir Grieķijas (60%), Kipras (54%), Francijas (47%) un Itālijas (47%) pilsoņi.

Analizējot pilsoņu viedokļus par Eiropas Savienības iniciatīvām dažādās jomās, liels atbalsts gan Latvijas iedzīvotāju vidū, gan visu Eiropas Savienības 28 dalībvalstu pilsoņu vidū vērojams šādām iniciatīvām:

- **Modernizēt darba tirgu, tiecoties paaugstināt nodarbinātības līmeni.** Šo iniciatīvu kā Eiropas Savienības prioritāti finanšu un ekonomiskās krīzes pārvarēšanai norādījuši 87% Latvijas un 81% ES 28 dalībvalstu pilsoņi;
- **Veicinot uzņēmējdarbību un attīstot jaunas prasmes, palīdzēt ES rūpniecības bāzei būt konkurētspējīgākai** (iniciatīvu atzīmējuši 83% Latvijas un 74% ES 28 dalībvalstu pilsoņi);
- **Palīdzēt trūcīgajiem un sociāli atstumtajiem un ļaut viņiem būt par aktīvu sabiedrības daļu** (82% Latvijas un 82% ES 28 dalībvalstu pilsoņi);

- **Vairot ES augstākās izglītības sistēmas kvalitāti un pievilcību** (81% Latvijas pilsoņu; 75% ES 28 dalībvalstu pilsoņi);
- **Atbalstīt ekonomiku, kurā tiek lietots mazāk dabas resursu un ir mazākas siltumnīcefekta gāzu emisijas** (74% Latvijas pilsoņi, 79% ES 28 dalībvalstu pilsoņi);
- **Palielināt atbalstu pētniecības un attīstības politikai un pārvērst izgudrojumus produktos** (69% Latvijas pilsoņu; 70% ES 28 dalībvalstu pilsoņu).

Savukārt kā **vidēji būtiska** Latvijas un Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu vidū novērtēta ES iniciatīva **attīstīt e-ekonomiku, nodrošinot ES īpaši ātra interneta esamību** (66% Latvijas pilsoņu un 57% ES 28 dalībvalstu pilsoņu).

KOPSAVILKUMS

Pēdējā gada iekšpolitikas un ārpolitikas notikumi ir radījuši izmaiņas Latvijas pilsoņu noskaņojumā un viedokļos gan ar personīgo dzīvi, gan ar Latviju un Eiropas Savienību saistītos jautājumos. Piemēram, Eiropas Parlamenta vēlēšanas, Rīgas kā Eiropas kultūrās galvaspilsētas statuss, Valda Dombrovska kļūšana par Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieku, kā arī gatavošanās Latvijas prezidentūrai Eiropas Savienības Padomē 2015.gada pirmajā pusē ir palielinājusi Latvijas pilsoņu informētību par ar Eiropas Savienību saistītiem jautājumiem. Šie notikumi līdzās eiro ieviešanai Latvijā sekmējuši augstāku Latvijas pilsoņu piederības sajūtu Eiropas Savienībai.

Pakāpeniska ekonomiskā izaugsme atspoguļojas salīdzinoši augstākos pilsoņu dzīves apmierinātības rādītājos. Kaut arī tādi rādītāji kā apmierinātība ar personīgo nodarbinātības situāciju un māsaimniecību finansiālo situāciju nav būtiski mainījušies, ja salīdzina ar 2013.gada rudenī vai 2014.gada pavasari, tomēr ir vērojama neliela rādītāju augšupeja.

Tajā pašā laikā notikumi Ukrainā Latvijas pilsoņos radījuši pārdomas par ekonomisko un politisko situāciju Eiropā, salīdzinoši pieaugot to pilsoņu īpatsvaram, kuri asociē Eiropas Savienību ar mieru Eiropā. Kopš 2014.gada pavasara ir salīdzinoši pieaudzis Latvijas pilsoņu uzticēšanās līmenis gan Eiropas Savienībai, gan Apvienoto Nāciju Organizācijai. Līdzīga tendence ir saskatāma arī visu Eiropas Savienības dalībvalstu kopējos rezultātos.